

**Uchwała z dnia 8 kwietnia 2009 r.**

**II PZP 1/09**

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Sędziowie SN:  
Małgorzata Gersdorf, Herbert Szurgacz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 8 kwietnia 2009 r. sprawy z powództwa Romana D. przeciwko Instytutowi Paliw i Energii Odnawialnej z siedzibą w W. o odszkodowanie za nieuzasadnione rozwiązanie umowy o pracę, na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego postanowieniem Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 19 stycznia 2009 r. [...]

„Czy w sprawie z zakresu prawa pracy z powództwa pracownika, w której wartość przedmiotu sporu nie przekracza 50.000 zł od zażalenia na postanowienie o oddaleniu wniosku o wyłączenie sędziego pobiera się od stron postępowania opłatę podstawową na podstawie artykułu 35 ust. 1 zdanie 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) czy opłatę stałą na podstawie artykułu 22 pkt 1 wyżej wymienionej ustawy ?”

p o d j ą ł u c h w a ł ę :

**W sprawie z zakresu prawa pracy z powództwa pracownika, w której wartość przedmiotu sporu nie przekracza 50.000 zł od zażalenia na postanowienie o oddaleniu wniosku o wyłączenie sędziego pobiera się od stron postępowania opłatę podstawową na podstawie artykułu 35 ust. 1 zdanie 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.).**

**U z a s a d n i e n i e**

Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powstało na tle następującego stanu faktycznego. Powód Roman D., ostatecznie (po zmianie powództwa) domagał się zasądzenia na jego rzecz od pozwanego Instytutu

Paliw i Energii Odnawialnej z siedzibą w W. kwoty 11.745 zł tytułem odszkodowania za nieuzasadnione wypowiedzenie umowy o pracę. Pismem z dnia 23 czerwca 2008 r. powód wniósł o wyłączenie sędziego. Postanowieniem z dnia 8 lipca 2008 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie oddalił powyższy wniosek. Na to postanowienie powód złożył zażalenie, wnosząc opłatę w wysokości 30 zł. Zarządzeniem z dnia 27 października 2008 r. przewodniczący wydziału w Sądzie pierwszej instancji wezwał powoda do uzupełnienia opłaty od zażalenia poprzez uiszczenie dodatkowych 10 zł. Zarządzenie to zaskarżył zażaleniem powód. W toku rozpoznawania powyższego zażalenia powstało zagadnienie prawne, które Sąd Okręgowy zdecydował się przedstawić do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu.

Prezentowane zagadnienie prawne sprowadza się w istocie do rozstrzygnięcia problemu wzajemnego stosunku przepisów artykułów 35 ust. 1 i 22 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm. - dalej zwana ustawą o kosztach). W ocenie Sądu Okręgowego, art. 35 ust. 1 ustawy o kosztach, według którego w sprawach z zakresu prawa pracy pobiera się opłatę podstawową w kwocie 30 zł wyłącznie od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, natomiast w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa kwotę 50.000 złotych, pobiera się od wszystkich podlegających opłacie pism procesowych opłatę stosunkową, reguluje kwestię opłat w sprawach z zakresu prawa pracy o roszczenia pracownika, stanowiąc wyjątek od zasady wynikającej z art. 96 ust. 1 pkt 4 tej ustawy.

Ogólnie rzecz ujmując, (1) w sprawach wszczętych powództwem pracownika, w których wartość przedmiotu sporu, nie przekracza 50.000 zł, pracownik nie ma obowiązku uiszczania innych opłat niż wskazane w artykule 35 ust. 1 ustawy o kosztach (2) w sprawach tych obie strony ponoszą opłatę podstawową w kwocie 30 zł wyłącznie od wniesionych środków zaskarżenia (apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej oraz skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia); zdaniem Sądu, pozostałe środki zaskarżenia, w tym skarga o wznowienie postępowania, są w tych sprawach w całości wolne od opłat, (3) w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa kwotę 50.000 zł, obie strony ponoszą opłatę stosunkową, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Rozwiązania te oznaczają odstępianie od dotychczasowych regulacji dotyczących opłat sądowych w sprawach z zakresu prawa pracy, do których należało zaliczyć nieobowiązujące już: art. 463 § 1 k.p.c., zgodnie z którym pracownik dochodzący

roszczeń z zakresu prawa pracy oraz ubezpieczony, nie mają obowiązku uiszczania opłat sądowych oraz art. 263 § 1 k.p., stosownie do którego postępowanie w sprawach o roszczenie pracownika ze stosunku pracy jest wolne od opłat sądowych. Zgodnie z art. 22 ustawy o kosztach (regulującym wysokość opłat stałych we wszystkich rodzajach spraw), opłatę stałą w kwocie 40 zł pobiera się od zażalenia między innymi na postanowienie w przedmiocie oddalenia wniosku o wyłączenie sędziego lub ławnika.

Wątpliwości Sądu Okręgowego budzi wzajemny stosunek obu przepisów (art. 22 i art. 35 ustawy), wskazujący na ich kolizję. Przepis art. 35 ust. 1 ustawy o kosztach nakazuje pobierać, w sprawach z zakresu prawa pracy - między innymi od zażalenia - opłatę podstawową w wysokości 30 zł. Z kolei art. 22 pkt 1 ustawy o kosztach przewiduje, że od specyficznego ze względu na przedmiot postanowienia - oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego - zażalenia należy pobrać opłatę stałą w wysokości 40 zł. Jeżeli zatem w sprawie rozpoznawanej wedle przepisów odrębnych o postępowaniu z zakresu prawa pracy, zostanie wydane postanowienie o oddaleniu wniosku o wyłączenie sędziego i postanowienie to zostanie zaskarżone zażaleniem powstaje problem, który z przepisów, art. 35 ust. 1 czy artykuł 22 ustawy o kosztach stanowi podstawę wymiaru opłaty. W ocenie Sądu, zarówno art. 35 ust. 1 jak i art. 22 ustawy ustanawiają odstępstwa od ogólnej reguły określonej w art. 19 ust. 3 pkt 2, zgodnie z którym od zażalenia pobiera się piątą część opłaty, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Różne są kryteria odrębności ustalenia wysokości opłaty przyjęte w tych przepisach (art. 22 jako determinantę ustanawia przedmiot zaskarżonego postanowienia, zaś kryterium wyróżniającym, zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy jest rodzaj toczącego się postępowania - postępowanie odrębne z zakresu prawa pracy).

Po przedstawieniu wątpliwości wynikających z wykładni tych przepisów, Sąd pierwszej instancji zdaje się przyjmować, że art. 35 ust. 1 ustawy obejmuje wszelkie zażalenia na postanowienia i zarządzenia zapadłe w toku postępowania z zakresu prawa pracy, wskazując jednak że możliwe jest również stanowisko, według którego art. 22 ustawy, regulujący wysokość opłat od zażalenia między innymi w przedmiocie odmowy wyłączenia sędziego, jest przepisem szczególnym wobec art. 35 ustawy o kosztach. Zdaniem Sądu Okręgowego udzielenie odpowiedzi na przedstawione pytanie przyczyni się do wyjaśnienia relacji między przepisami o opłatach w postępowaniu odrębnym z zakresu prawa pracy oraz innymi przepisami, określającymi w sposób

szczególny wysokość opłaty od pewnych rodzajów pism, przyczyniając się do ujednolicenia praktyki sądów powszechnych w tych sprawach.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Według art. 22 ustawy o kosztach zamieszczonego w tytule II, zatytułowanym „Opłaty”, w dziale 2, zatytułowanym „Wysokość opłat we wszystkich rodzajach spraw”), opłatę stałą w kwocie 40 zł pobiera się między innymi od zażalenia na postanowienie w przedmiocie oddalenia wniosku o wyłączenie sędziego, ławnika, biegłego lub tłumacza. Wskazany przepis jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 19 ust. 3 pkt 2 tej ustawy, (umieszczonego również w tytule II ustawy o kosztach, ale w dziale 1, zatytułowanym „Przepisy ogólne”), o czym wyraźnie świadczy jego brzmienie. Stosownie bowiem do tego przepisu, od zażalenia pobiera się połowę stałej lub stosunkowej opłaty, której podlegają pisma w danym rodzaju sprawy, chyba że ustawa stanowi inaczej. Natomiast zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy o kosztach (umieszczonym w tytule II, w dziale 3, zatytułowanym „Wysokość opłat w procesie”, w rozdziale 3, zatytułowanym „Sprawy z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych”), w sprawach z zakresu prawa pracy, w których wartość przedmiotu sporu nie przewyższa kwoty 50.000 zł, pobiera się opłatę podstawową w kwocie 30 zł wyłącznie od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (jeżeli wartość przedmiotu sporu przewyższa kwotę 50.000 zł, pobiera się od wszystkich podlegających opłacie pism procesowych opłatę stosunkową). Zwolnienie podmiotowe pracownika wnoszącego powództwo od ponoszenia kosztów sądowych, zgodnie z art. 96 ust. 1 pkt 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, nie obejmuje pism wymienionych w art. 35 ustawy („z zastrzeżeniem art. 35”).

Jak się wydaje, u podstaw wątpliwości Sądu Okręgowego leży, przeświadczenie, że przepisy art. 22 i art. 35 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych mają charakter równorzędny, a więc nie zachodzi między nimi relacja przepisu ogólny - przepis szczególny, oba więc wprowadzają wyjątki od zasady wyrażonej w art. 19 ust. 3 pkt 2 tej ustawy. Założenie to nie jest jednak trafne. Przepisy art. 22 i 35 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych nie pozostają ze sobą w kolizji, gdy się weźmie pod uwagę przedstawioną wyżej systematykę tytułu II w ustawie o kosztach. Przepisy art. 19 ust. 3 pkt 2, art. 22 i art. 35 ust. 1 ustawy o kosztach obejmują swoją tre-

ścią zażalenie na postanowienie o oddaleniu wniosku o wyłączenie sędziego. W art. 19 ust. 3 pkt 2 i w art. 35 ust. 1 jest mowa ogólnie o zażaleniach, a więc zgodnie z zasadami wykładni językowej, obejmują one wszystkie zażalenia w rozumieniu Kodeksu postępowania cywilnego, natomiast art. 22 reguluje wysokość opłat od zażalenia na enumeratywnie wyliczone postanowienia, w tym także zażalenia na postanowienie o oddaleniu wniosku o wyłączenie sędziego. Wykładnia językowa wskazanych przepisów nie nasuwa, w ocenie Sądu Najwyższego, wątpliwości. Z systematyki przepisów tytułu II ustawy o kosztach sądowych wynika, że art. 22 jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 19 ust. 3 pkt 2, a art. 35 ust. 1 jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 19 ust. 3 pkt 2 ale także do art. 22. Z treści art. 19 ust. 3 pkt 2 ustawy o kosztach sądowych wynika jednoznacznie, że jest to przepis ogólny, przewidujący wyjątki, o czym świadczy sformułowanie „chyba że przepis szczególny stanowi inaczej”. Takimi przepisami szczególnymi są w stosunku do niego między innymi art. 22 i art. 35 ust. 1 ustawy.

Co prawda, sama ustawa o kosztach sądowych nie określa wyraźnie, jaka jest relacja między art. 22 i art. 35 ust. 1, ale przedstawiona wyżej systematyka przepisów tytułu II wskazuje, że art. 35 ust. 1 jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 22, w zakresie opłaty od zażaleń wymienionych w tym artykule 22. Przepis ten niewątpliwie odnosi się do wszystkich postępowań i jest w związku z tym przepisem ogólnym w stosunku do przepisu art. 35 ust. 1, który reguluje określony problem tylko dla postępowania jednego rodzaju „w sprawach z zakresu prawa pracy”. Przepis art. 35 ust. 1 zdanie pierwsze tej ustawy jednoznacznie wskazuje, że w sprawach z zakresu prawa pracy, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 50.000 zł, pobiera się opłatę podstawową od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Gdyby ustawodawca chciał, aby w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa pracy, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 50.000 zł, od zażaleń na postanowienia wymienione w art. 22 ustawy o kosztach sądowych, pobierana była opłata w tym przepisie przewidziana, to wyraźnie uregulowałby to w art. 35 tej ustawy, czego wszakże nie uczynił.

Tak więc nie da się uzasadnić twierdzenia, że w sprawie z zakresu prawa pracy, w której wartość przedmiotu sporu nie przekracza 50.000 zł, zażalenie na postanowienie o oddaleniu wniosku o wyłączenie sędziego podlega opłacie stałej w kwocie 40 zł na podstawie art. 22 pkt 1 ustawy o kosztach sądowych, z ponoszenia

której pracownik nie jest zwolniony na podstawie art. 96 ust. 1 pkt 4 tej ustawy. Treść art. 96 ust. 1 pkt 4 ustawy o kosztach jest bowiem jednoznaczna, wskazując, że pracownik wnoszący powództwo nie ma obowiązku uiszczania kosztów sądowych, „z zastrzeżeniem art. 35”. W sprawie z zakresu prawa pracy z powództwa pracownika, gdy wartość przedmiotu sporu nie przekracza 50.000 zł, pracownik wnosi tylko opłaty podstawowe od pism wymienionych w art. 35 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy o kosztach sądowych. Nie ma w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych przepisu, z którego wynikałoby, iż pracownik wnoszący powództwo ma obowiązek uiszczania jeszcze innych opłat niż od wymienione w art. 35 tej ustawy. Przepis art. 22 ustawy o kosztach, regulujący wysokość opłaty od wymienionych w tym przepisie zażaleń, nie dotyczy zagadnienia zwolnienia od kosztów sądowych. Nie można więc z niego wywodzić, że modyfikuje on zwolnienie od kosztów sądowych pracownika wnoszącego powództwo, wprowadzając obowiązek uiszczenia przez niego opłaty stałej w kwocie 40 zł od zażalenia wymienionego w tym przepisie.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w uchwale.

=====